

אובדן חיות מחמד – היעדרות כאובדן מעורפל

ד"ר רחל גילשטרום (וינברגר), (2022א)

petsinfamily@gmail.com

הקדמה

היעדרות של בני משפחה, בניגוד למוות, משאירה את משפחותיהם עם אובדן כבד. זהו אובדן מעורפל - כשבן המשפחה החסר נעדר ונוכח בו זמנית. מאמר זה עוסק בהשפעת אובדן מעורפל של חיות מחמד על משפחותיהן.

אובדן מעורפל של בני משפחה

אובדן מעורפל (ambiguous loss), מתייחס להיעדרות של בני משפחה. זהו אובדן משמעותי שאינו מוות, והוא מוגדר "כמצב של אובדן שאינו ברור, שנשאר בלתי מאומת ולכן ללא פיתרון" (Boss, 2016, p. 270).

בוס (Boss, 2016), הגדיר שני סוגי אובדנים מעורפלים. האחד, הוא היעדרות פיזית ונוכחות פסיכולוגית, לדוגמה, הורים ביולוגים המאבדים אפוטרופסות על ילדיהם או הורי אומנה שילדיהם נלקחו מהם. במצב זה, בני המשפחה מתאבלים לא רק על האובדן הפיזי של הילדים, אלא גם תוהים ודואגים לרווחתם בהווה ובעתיד. האחר, הוא נוכחות פיזית והיעדרות פסיכולוגית, כמו במצבים מסוימים של ליקוי קוגניטיבי או אובדן זיכרון של בן/בת משפחה (Boss, 2016; Knight & Gitterman, 2019).

המאפיין המשמעותי ביותר של אובדן מעורפל הוא היעדר הוודאות שבו מצויים בני המשפחה האבלים. היעדר הוודאות אינו מאפשר להם ליצור סיום או סגירת מעגל (closure), ולנוע קדימה. הם נותרים בפרדוקס (paradox) של היעדרות ונוכחות בו זמנית של בן המשפחה החסר (Knight & Gitterman, 2019).

אובדן מעורפל של חיות מחמד

משפחותיהן של חיות מחמד מתמודדות אף הן עם מצבים של אובדן מעורפל, בשל נסיבות שונות כגון: בריחה או גניבה של החיות, אסונות טבע שעלולים לגרום להשאתן מאחור כשמשפחות נאלצות לנטוש את בתיהן, מצבי מחלה של בני משפחה שאינם מאפשרים להמשיך את הטיפול בהן, או גילאים מבוגרים ומעבר למגורים תומכים שאינם מאפשרים את כניסתן ולכן מחייבים פרידה מהן (Green et al, 2018; Park et al, 2021; Walsh, 2009).

אובדן מעורפל של חיות מחמד - היעדרותן הפיזית לצד נוכחותן הפסיכולוגית החזקה בו זמנית - משאיר את משפחותיהן בהיעדר וודאות לגבי גורלן, כשהן מתמודדים עם שאלות רבות שונות ללא מענה.

הורסלי (Horsley, 2021), מעלה כמה מהשאלות המייסרות הנותרות ללא מענה, כשהיא עוסקת בהיעלמותו הפתאומית של כלבה: האם הוא מת? אולי נפגע ושוכב באיזו שוחה חשוכה וקרה? כיצד תוכל להמשיך לחגוג חגים עם משפחה וחברים כשליבה נשבר? איך תוכל אי פעם לעזוב את הבית כשהיא יודעת שהכלב עשוי לחזור בהיעדרה*?

לדבריה, השפעת אובדן מעורפל של חיית מחמד על בני המשפחה עלולה להיות גרועה יותר מהשפעה של מוות, בשל היעדר הידיעה על גורלה. האם היא חיה או מתה? סובלת או רגועה? חסרת בית ומשוטטת או גרה בבית משפחה אחרת? רגשות המצוקה יכולים להיות זהים למתעוררים בעקבות מוות וודאי, אולם אל הצער והאבל שבעקבות אובדן מעורפל, מצטרף מרכיב התקווה שמעכב את סגירת התהליך ועושה אותו למורכב הרבה יותר לסגירה וסופיות (Horsley, 2021).

אובדן מעורפל של חיית מחמד מביא לרגשות קשים של עצב, בדידות, פחד, אשמה וכעס. אשמה וכעס עלולים להיווצר במיוחד במצבים שבהם חיית המחמד ברח (לדוגמה, בגלל שער שנותר פתוח) והם עלולים להיות מופנים כלפי בני משפחה אחרים שמבלי משים גרמו לאובדן (Rohlf, 2018). קונפליקטים בין בני משפחה עלולים להיווצר גם בשל היעדר הסופיות של האובדן, כשחלקם מטפחים תקווה לחזרת חיית המחמד בעוד שאחרים נוטים לקבל את אובדנה כסופי ורוצים להתאבל ולהמשיך הלאה (Walsh, 2009). היעדר הוודאות עלול גם להשאיר את בני המשפחה עם מחשבות בלתי פתורות לגבי מה שיכול או צריך היה להיעשות שעשוי היה למנוע את האובדן (Walsh, 2009).

האובדן המעורפל של חיית המחמד עלול להיות קשה במיוחד בגלל חששותיהם האפשריים של בני המשפחה שכדי להגיע לסגירה, לסופיות, עליהם לוותר על האמונה והתקווה שיצליחו לפגוש אותה שוב. נוסף על כך, אובדן זה הוא לעיתים קרובות בלתי צפוי ופתאומי, כך שלבני המשפחה לא ניתנת הזדמנות להיפרד מהחיה (Rohlf, 2018).

אובדן מעורפל כצער ללא זכות

אובדן מעורפל מעורר, כאמור לעיל, מצוקה קשה במיוחד בשל היעדר סגירה/סיום של החיים. בשונה ממוות, אין אימות רשמי של האובדן ולכן אין טקסי סיום חיים, טקסי הנצחה וזיכרון, שמעניקים תוקף והכרה חברתית לאובדן ומספקים למשפחות האבלות הזדמנויות להתאבל. היעדר הטקסים מלווה בהיעדר תמיכה חברתית, ולעתים אף בביקורת על כך שאינן ממהרות לחזור אל שגרת חייהן. במצב זה של היעדר זכות לצער ולאבל, משפחות אבלות לאחר אובדן מעורפל עלולות להישאר מבודדות, כשהן מצופות להתמודד בכוחות עצמן ולהגיע להשלמה עם האובדן. הן עלולות להישאר לכודות בין תקווה לייאוש, עם צער ואבל מתמשך, למשך שנים ארוכות ולעתים אף לכל החיים (Boss, 2016; Knight & Gitterman, 2019).

היות שאובדן מעורפל של אנשים אינו זוכה להכרה חברתית, ומאחר שמוות של חיות מחמד אינו זוכה לאישור והכרה חברתית (גילשטרום (וינברגר), 2021), הרי שלאובדן מעורפל של חיות מחמד, סיכון גבוה עוד יותר להיעדר הכרה, להיעדר זכות לצער ולאבל, על אף שהשפעתו על המשפחה עלולה להיות חמורה אף יותר מהמפגש הקשה עם המוות.

*השאלות לקוחות מספרה העוסק באבל על אובדן חיות מחמד: Tousley, M. & Heuerman, K. (1997). The final farewell: Preparing for & mourning the loss of your pet.

מכאן, בשל הסיכון הגבוה להיעדר הכרה באובדן המעורפל של חיות מחמד, אובדן שכבר במהותו גורם ליגון רב ומתמשך, יש חשיבות רבה בהמלצות הספרות (Rohlf, 2018), למשפחות החוות אובדן כזה: עליהן להכיר באובדן המעורפל כאובדן אמיתי. עליהן לתת מקום לצער ולאבל, בין השאר על ידי בקשות להאזנה, תמיכה וקבלה מקרובים שאוהבים חיות מחמד ויכולו לגלות הבנה ליגונם.

האתגר העומד בפני משפחות אלה הוא ללמוד לחיות בשלום עם האובדן המעורפל. עליהן ללמוד לחיות עם הערפול של היעדר הידיעה מה עלה בגורלן, עם תקווה אפשרית לחזרתן ועם ציפייה להסתגל מחדש לחיים ללא נוכחותן הפיזית (Rohlf, 2018).

מקורות

גילשטרומ (וינברגר), ר. (2021). אובדן חיות מחמד במשפחה – סיום החיים, המשך הקשר. חיפה.

Boss, P. (2016). The context and process of theory development: The story of ambiguous loss. *Journal of Family Theory & Review*, 8(3), 269-286.

Green, C., Kangas, M., & Fairholm, I. (2018). Investigating the emotion regulation strategies implemented by adults grieving the death of a pet in Australia and the UK. *Journal of Loss and Trauma*, 23(6), 484-501.

Horsley, H. (2021). Pet loss: When a pet goes missing. Grief Healing Blog. [Reviewed and Updated November 16, 2021]. <https://www.griefhealingblog.com/2014/10/pet-loss-when-pet-goes-missing.html>

Knight, C., & Gitterman, A. (2019). Ambiguous loss and its disenfranchisement: The need for social work intervention. *Families in Society*, 100(2), 164-173.

Park, R. M., Royal, K. D., & Gruen, M. E. (2021). A Literature Review: Pet Bereavement and Coping Mechanisms. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 1-15.

Rohlf, V. (2018). The lost good-bye: Grieving missing companion animals. January 15.

<https://drvanessarohlf.com.au/2018/01/15/lost-good-bye-grieving-missing-companion-animals/>

Walsh, F. (2009). Human-Animal bonds II: The role of pets in family systems and family therapy. *Family process*, 48(4), 481-499.